

A gödöllői Erzsébet park növényzetének vizsgálata

Kömüves Júlia

Tájrendező és kertépítő mérnöki alapképzés, nappali tagozat

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Kert- és Szabadtértervezési Tanszék

Belső témavezető: Dr. Szabó Krisztina, egyetemi docens, MATE, Budai Campus, Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Kert- és Szabadtértervezési

Szaktervezésben a gödöllői Erzsébet park növényállományát és annak változásait vizsgáltam. A felmérések alapján javaslataimat is a növényzettel kapcsolatban fogalmaztam meg.

Először a park történetével foglalkoztam. Jelenlegi területe és állapota a megalapítása óta eltelt 127 év eseményeinek következménye, emiatt nagyon érdekes és hasznos volt elsőként a történetét megismerni. Az Erzsébet királyné emlékét őrző kertművészeti alkotások közül egyik legszebb és legnagyobb a gödöllői Erzsébet park, melyet 1898-ban, a Királyné halála után alapítottak. Elsősorban a XX. század első felében szenvedett jelentősebb károkat a park. A II. világháború alatt a faállományban és a kezdetben olyan sokszínű fenyőállományban keletkeztek nagyobb károk. A világháborúk pusztítása mellett a területi elcsatolások és a Ganz Árammérőgyár építése jelentett problémát. Szerencsére a múlt század második felében a park védetté nyilvánításával javultak a körülmények is. Megvalósult több alkalommal az épített elemek felújítása és a növényállomány egy részének megújítása. A megalapítás 100. évfordulójára való készüléskor történt az utolsó nagyobb felújítás, valamint ekkor csatolták a parkhoz és alakították ki az egykor a Városi Kertészethez tartozó, ma Nemzeti Együvé Tartozás Parkja nevű parkrészt (Krássay 1998, 57-63).

Történetének feltárása után terepi felmérésekkel folytattam a park vizsgálatát. A közel 23 hektáros parkot 11 részre osztottam és ez alapján végeztem el a terepi felméréseket. Először az épített elemeket és kisarchitektúrákat mértem fel. A terepi felmérések során legnagyobb figyelmet a növényállomány vizsgálatára fordítottam. A famatuzsálemeket vagy különösen szép szoliter fákat egyedileg mértem fel. Az idős faegyedek között legnagyobb számban honos tölgy fajok vannak jelen (*Quercus robur*, *Quercus cerris*, *Quercus petraea*). Tanulságos volt az általam felmért adatokat összehasonlítani egy közel 30 éve történt fafelmérés adataival. Több faegyedet egyértelműen sikerült beazonosítanom a korábbi felmérésről, így azóta történt állapotváltozásukról, növekedésükről is információt kaptam. Az egyes részterületek állapotát is

részletesen felmértem: rögzítettem a jellemző fa- és cserjefajokat, vizsgáltam a térszerkezetet, a terület általános jellemzőit és állapotát. A lágyszárú növényzetet a park egészére nézve vizsgáltam. Az épített elemek környezetében lévő fa- és cserjefajok elhelyezkedését a Locus Map nevű telefonos alkalmazással mértem fel és térképen is ábrázoltam. A növényzetet nagyrészt honos fafajok alkotják, nagy számban vannak jelen a parkban tölgyfajok, hársak, gyertyánok és juharok. Idegenhonos díszfajok az épített elemek környezetében jellemzők, valamint a parkerdő jellegű területeken található fekete fenyő csoportok. Az invazív fajok száma alacsony. A terepi sétákat, vizsgálatokat 2024 ősztől kezdve 2025 ősziig folytattam, ezáltal a növényzetet minden évszakban, vegetációs állapotban megismerhettem.

A park fenntartásáról és a növényfajokkal, változó klímával kapcsolatos tapasztalatról Barna Dániel, Gödöllő főkertésze adott nekem tájékoztatást a parkban tett sétánk során.

A felmérések egyik legizgalmasabb pontja az online kérdőív készítése volt, ami számomra meglepően nagy érdeklődést váltott ki a gödöllői lakosok körében, a város Facebook csoportjában való közzétételt követően. A parklátogatással kapcsolatos kérdések mellett a válaszadók véleményüket is kifejezheték a park jelenlegi állapotával kapcsolatban. Számomra is érdekes volt, hogy a válaszadók leginkább az épített elemek és kisarchitektúrák (például padok) állapotával és fenntartással kapcsolatban fogalmazták meg észrevételeiket. A növényzet állapotára sokkal kevesebb visszajelzés érkezett. Ebből arra következtetek, hogy a látogatók kedvelik a park vadregényes hangulatát, természetes jellegű növényzetét.

A kérdőív végén arra kérdeztem rá, hogy az érdeklődők milyen jellegű tanösvény kialakításának örülnének leginkább. Meglepett, hogy a park élővilágát, vagy a történetét bemutató tanösvény témák sokkal több szavazatot kaptak, mint a park fafajainak bemutatása vagy az ökológiai tanösvény kialakítása. Valószínűleg ezek sokkal kevésbé ismert témák, így nem is gondolnák sokan, hogy mennyire érdekes a fák világa, vagy hogy mennyire aktuális téma az ökológia.

Javaslataimat a felméréseimre alapozva, ezekre reflektálva fogalmaztam meg. A jelenlegi növényzet fenntartására és megújítására vonatkozó javaslatok mellett egy tanösvény létrehozásának lehetőségét is felvettem. A tanösvény részletesebb kidolgozása és létrehozása az élővilág, és különösen a honos fafajok megismerését szolgálná, valamint az ökológikus parkfenntartás és a szakszerű faápolás bemutatása is helyet kapna. A park természetes jellegű növényzetével és matuzsálemi korú fáival ideális helyszín ezeknek a témáknak a bemutatására. Fontosnak tartom, hogy a lakosság szemléletét formáljuk az ökológikus parkfenntartás irányába, mivel a kérdőív eredményei azt mutatják, hogy ez a témakör idegen számukra. A tanösvény létrehozásával a park új funkcióval is bővülne: ismeretterjesztés, élményszerű tanulás is szerepet kaphat a parkban tett séták során.